

Històries d'El Jueves

Conversa amb Mayte Quílez, l'ànima de la redacció

Per Jordi Riera Pujal

Mayte Quílez (Saragossa, 1958) és una periodista vivaç i intel·ligent. Ha passat trenta-nou anys (1977-2016) de la seva vida professional treballant a la redacció d'El Jueves. En el període entre el 2011 i el 2016 va ser-ne la directora. La Mayte ha estat el pont de comunicació des del despatx de la revista amb els autors que han col·laborat en la publicació des de la seva fundació. En la conversa que vam tenir a l'estudi de **JL Martín**, un dels fundadors d'El Jueves, parlem de moltes de les vicissituds per les quals ha passat la revista i l'editorial del mateix nom.

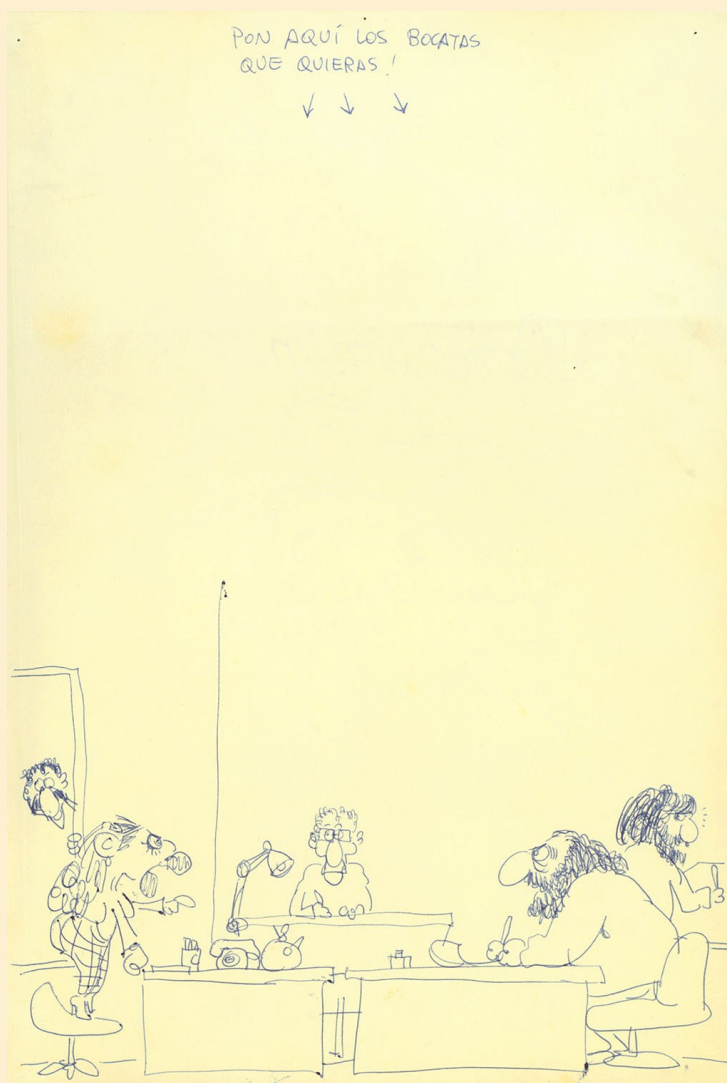
La Mayte és una gran coneixedora de tots els secrets del que significa crear dibuixos **d'humor** i de les dificultats que implica la realització d'un setmanari que no ha faltat mai a la cita amb els lectors. En la conversa, ella i JL Martín recorden amb emoció els grans dibuixants

que van publicar a El Jueves i que ja no són entre nosaltres.

Entrevista

Et vares llicenciar en Periodisme a l'Autònoma de Barcelona. La teva primera feina va ser a l'editorial Lominsa, concretament a la revista Climax?

Mayte: La meva primera feina va ser a la revista *Privée*, que al primer número van intentar muntar un escàndol per aconseguir notorietat, posant fotografies de la pel·lícula *El imperio de los sentidos* (1). La censura la va tancar i llavors van treure *Climax*, que era una revista que volia ser com *Interviú*, que triomfava en aquell moment. Com a col·laboradors, hi havia el Xavier Vinader, l'Arcadi Espada, l'Albert Viladot i molta gent del món de la ràdio. Recordo molt el Vinader, que era un personatge molt divertit i interessant; després coincidiria amb ell en més llocs.

Óscar

El número 1 d'*El Jueves* va sortir a finals del maig del 1977. Ja formaves part de la redacció?

Mayte: Crec que vaig entrar al març. El que és segur és que vaig participar en el segon número de prova de la revista. Quan vaig arribar, vaig parlar amb JL Martín i amb el Josep Ilario, que era l'ideòleg de la revista. Als despatxos també es feia *Bazaar* (3) i *Primera Plana* (4).

Què recordes d'aquesta primera redacció?

Mayte: Era un pis llogat i recordo un armari ple de rifles, que no sé què hi feien, allà. Estàvem en una habitació a la tercera planta amb el Tom, el Romeu i l'Àngel Sánchez. Disposàvem d'una taula lluminosa, on se situava l'Enric Güell, que era el maquetista, i una taula de despatx, on hi era jo. Com explica JL, de vegades m'aixecava per robar fotos als de *Primera Plana*, perquè llavors no teníem ni arxiu ni pressupost per a l'agència, i quan tornava m'havien «robat» la taula. Vist amb perspectiva, era tot molt precari.

Era una revista de nus amb entrevistes a intel·lectuals, com Buero Vallejo, i articles sobre la Barcelona de l'època.

Estem parlant de l'any 1976?

Mayte: Sí, hi vaig començar com a becària, perquè llavors estava fent primer de Periodisme. A la revista vaig començar a l'arxiu, escrivia algunes cosetes... La redacció la recordo molt esbojarrada. També venia el Josep Maria Minguella pel despatx, ja que la publicació tenia molt a veure amb *Don Balón* (2).

Com vas començar a col·laborar a *El Jueves*?

Mayte: El Tom i el Romeu dibuixaven una pàgina a mitges a *Climax*. Tot i l'esbojarrament de l'edat, ja veia que la revista no tenia massa futur. Els dos dibuixants em queien bé i em van convidar a participar a *El Jueves*.

Tot l'interior de la revista era en blanc i negre. Però els meus records són de passar-m'ho molt bé i de riure molt.

Com vas viure l'atemptat a la revista satírica *El Papus* el 20 de setembre del 1977?

Mayte: Érem molt a prop de la redacció d'*El Papus* i recordo perfectament el so de l'explosió de la bomba, encara que en aquell moment no sabéssim el que era (5). Recordo també el primer segrest de la revista, el número 7, i les vegades que vam arribar a desallotjar la redacció per avís de bomba. També recordo la policia custodiant la porta.

JL Martín: Érem molt joves, la Mayte només tenia 18 anys, i jo 23. El Tom també en tenia 23, i el Romeu una mica més.

Mayte: La veritat és que llavors em semblàveu supergrans. A més, tots portàveu les barbes típiques de l'època. Recordo algunes de les primeres fotos de la redacció, que tots anàveu amb aquelles barbes i amb aquells pèls. Era molt divertit, però al·lucinant.

Us plantejàveu que la revista se seguiria publicant 43 anys després?

Mayte: Als 18 anys, la durada de les coses no te la plantejes.

JL Martín: En aquella època jo ja sabia que les revistes duraven un mínim de 3 o 4 mesos.

Dibuixos de Pañella y de Miquel Ferreres (30/4/1980)

Romeu

L'editor tenia certa amistat o confiança amb l'impressor. Li acceptaven lletres i, quan arribava la liquidació als 3-4 mesos de les vendes, podies pagar les lletres i guanyaves o perdis. Si hi havia pèrdues, sovint es tancava la publicació. La sensació que tenia és «a veure què passa després l'estiu».

Mayte: Jo llavors era l'enveja dels meus companys de facultat. Era de les poques que treballava en un mitjà. En el grup de castellà, érem tots del País Basc, la Rioja, Aragó... perquè no hi havia facultat de Periodisme enlloc. Amb el meu sou era la reina del mambo.

Què recordes del Romeu de llavors?

Mayte: Era un gran gourmet, un bon vivant que em portava a restaurants i gràcies al qual vaig descobrir un nou món. Era un personatge molt divertit. Sempre agrairé a ell i al Tom que em portessin a *El Jueves*.

Quan vas entrar el 1977 a *El Jueves* eres molt jove, i quan te'n vares anar eres una de les veteranes. Com has viscut els canvis de col·laboradors i de maneres d'editar la revista?

Mayte: El món ha canviat diverses vegades mentre fèiem *El Jueves*. Els canvis han estat brutals en la manera de fer-la. Llavors no et semblava complicat, perquè era el que hi havia.

Però, per exemple, t'enviaven un text des de Madrid i ho feien a través d'agència. L'haviem d'anar a recollir. No existia el fax, no teníem fotocopiadora a la redacció. Era com si estiguéssim en el plistocè.

Amb els anys, la tècnica en la manera de treballar la revista ha canviat radicalment. Amb el temps vam poder comptar amb la col·laboració de més autors de fora de Barcelona, perquè els lliuraments es van poder agilitzar.

L'evolució de la tecnologia va fer que poguéssim apurar més els lliuraments i, en conseqüència, fer una actualitat més recent. No estàvem tan condicionats per buscar temes intemporals.

El treball dels col·laboradors depenia de si necessitàvem un humor més costumista o més d'actualitat. En funció d'aquests paràmetres, triàvem. Cada autor tenia la seva especialitat. Per exemple, si necessitàvem un humor per a temes complicats en què no es banalitzés, l'hi demanàvem al Toni Batllori. El Toni tocava guerres o violència de gènere amb aquell humor tan subtil i ho feia fantàsticament bé, encara que estava una mica cansat que sempre li encoloméssim aquells merders.

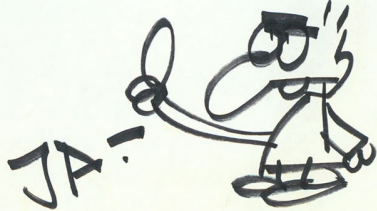
L'autor amb els anys passa de fer un humor més fresc a fer-ne un altre una mica més profund o obscur?

Mayte: Els inicis, en general, dels autors eren d'una il·lusió tremenda per començar a treballar a *El Jueves*.

Óscar (19/1/1981)

NOTA DEL ARTIFICE :
 (PARA MAYTE QUILEZ)
 DEL TEMA QUE ME PASASTE,
 QUE NO SE ME OCURRIO NADA
 (FIMOSIS CEREBRAL)
 PERO ETO TAMBIEN ES DE
 LA ACTUALIDAD PURA Y DURA.
 ¿O NO?
 SI SOY DESPACHADO POR
 INSUBORDINACION LA
 HISTORIA OS JUSCARÁ.
 JA-

Ja

que era un geni, si hagués continuat viu.

Les sèries a la revista són superlongeves. Quan vas repetint durant anys el mateix, és molt difícil mantenir l'interès. Tenen un mèrit increïble els que ho aconsegueixen. Tornar a lliurar cada setmana una pàgina sobre un tema gastat és molt complicat. Quantes vegades hem parlat de la crisi? El que ens diferencia de la premsa diària és que cada dia poden trobar un matís diferent, però fent humor és més difícil. No pots tocar fins a l'infinit temes com el sexe, perquè arriba un moment en què et repeteixes i es perd la gràcia i la sorpresa, que són un component important.

Pots dir algunes paraules dels grans autors de la revista que ja no són entre nosaltres, com el cas del Jordi Ginés, Gin?

Mayte: El Gin era un seductor. Quan el vaig conèixer, pensava que havia trobat la persona més encantadora d'aquest món. Era un artista, potser no era tan humorista, perquè el seu treball era molt subtil. Era un personatge excepcional.

JL Martín: En la nostra professió crec que hi ha solistes i directors d'orquestra.

Amb el temps, l'obligació i la pressa dels lliuraments setmanals, aquesta frescor dels principis es normalitzava i es perdia, encara que es guanyava en experiència per resoldre les pàgines. La meua experiència és que, en general, el dibuixant sap fer l'humor que domina i que li surt. El problema és que el que ha funcionat molt bé en una determinada època no és acceptable uns anys després, perquè la societat ha canviat. El canvi de tendència és molt complicat per a determinats autors. Per a d'altres, no suposa cap problema.

Parlem dels autors que se saben adaptar i evolucionen.

Mayte: N'hi ha uns quants, però, per a mi, l'Albert Monteyés n'és un gran exemple. No sé què hauria passat amb l'Ivà,

L'exemple de solista per a mi és l'Ivà, un dels grans, però mai va ser un bon director. El Gin va ser l'altre pol: una persona que com a humorista no va destacar, encara que va ser un gran caricaturista, i, en canvi, com a director era capaç d'aglutinar un seguit de gent i treure'n el millor.

Mayte: Era un gran motivador. Amb el Joan Vizcarra va fer una gran tasca perquè arribés a fer el que va fer. Li va veure grans qualitats i el va acompanyar en el seu creixement com a caricaturista.

L'Ivà va ser un altre gran autor que va desaparèixer prematurament.

Mayte: Era un geni absolut.

JL Martín: L'Ivà era una persona d'amistat difícil, i, si va ser amic d'algú, va ser de la Mayte.

Mayte: Era una persona especial. Jo era a l'hospital, acabava de donar a llum, i va ser el primer que va aparèixer amb un detall preciós. Venia a casa a sopar amb la Glòria i portava regals als meus fills. Quan em vaig quedar vídua amb 33 anys, em va portar al cinema, em va portar a sopar, em va acompanyar. Amb mi sempre es va portar tendrament, tot i que en qualsevol moment et podia dir una barbaritat.

JL Martín: Hi ha gent que té la capacitat de dir coses «passades de voltes», i ho acceptes. Fins i tot rius. Això és un do.

Mayte: La solució que em proposava per superar la mort del meu marit era tenir sexe. Havia de ser promíscua. Et deixava sense paraules, i l'únic que podies fer era riure.

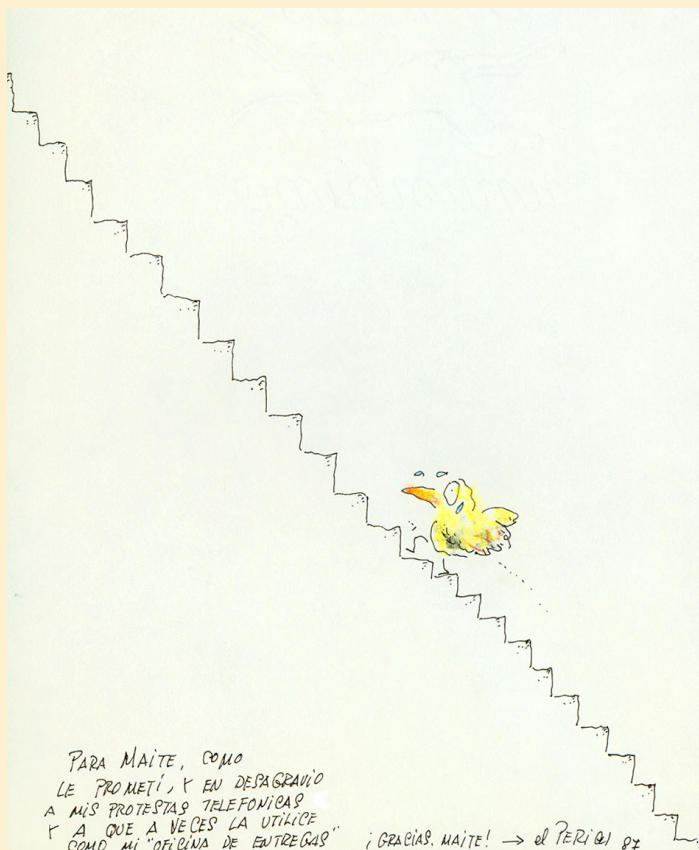
JL Martín: Això, per a ell, era una mostra d'afecte. Això sí, era una manera molt bèstia de dir-ho, però ell ho comentava de debò. Era la seva manera de dir «t'estimo, Mayte, i no vull que pateixis».

Jaume Perich va col·laborar a El Jueves fins a la seva mort el 1995.

Mayte: Perich venia molt per la redacció, fins que va marxar a viure a Premià de Mar. Amb ell hi tenia molta relació telefònica.

Ivà

Jaume Perich, 1987

Era molt cínic, molt àcid i irònic, i un geni. Vaig estar seleccionant dibuixos seus, quan ja era mort, que continuàvem publicant, i seguien tenint una vigència brutal. Semblava que els hagués lliurat aquell dia. Tot i ser molt sarcàstic, hi tenia molt bon rotllo, va ser una relació de molts anys.

JL Martín: La Mayte aportava una informació a les reunions que teníem que ningú més podia aportar. Dèiem: «Encarreguem-li a aquest autor el dibuix tal», i ella comentava: «No, que està de mudança» o «No, que l'ha deixat la nòvia i està depre, sort en tindrem si ens lliura la pàgina setmanal». Has estat el drap de llàgrimes d'uns quants autors.

Mayte: Això formava part de la meva feina. En qualsevol mena de treball creatiu que ha d'entrar en la roda d'una producció hi ha aquest costat. El treball resultant

serà d'una manera o d'una altra, depenent de l'estat d'ànim i les circumstàncies que s'estiguin vivint en asseure's davant d'una pàgina en blanc.

És un procés de producció en el qual no pots anar cinc minuts tard a la impremta. Si hi ha un dia de festa, o dos, o una setmana, t'has d'espavilar perquè tot es resolgui exactament igual. És com un procés de fabricació, però hi entra el tema creatiu. Parlaves molt per telèfon. Això va canviar amb l'entrada del correu electrònic.

Un dels veterans, el Joan Rafart, Raf, va morir el 1997.

Mayte: Era una persona tendra. Venia molt per la redacció amb la seva innocència i t'explicava les seves històries.

JL Martín: El Raf t'explicava desgràcies, i al despatx no s'havien d'explicar aquella mena d'anècdotes. Això servia perquè li fessin bromes.

Mayte: Era bona gent i un gran dibuixant. Jo el llegia des de petita i, quan vaig tenir l'oportunitat de conèixer-lo, em va encantar.

Un guionista que va morir prematurament va ser el Miguel Ángel Nieto, que feia equip amb l'Enrique Ventura.

Mayte: El Ventura és entranyable, i el Nieto era un encant, un tros de pa.

A més, era molt curiós, vivien tots dos junts, com si fossin germans. Vivien en un món a part. Eren molt bona gent. L'Enrique és un tros de dibuixant, i el Miguel A. Nieto era també un guionista excepcional.

JL Martín: Eren els bohemis purs.

Als anys noranta hi va haver moltes morts en pocs anys entre els col·laboradors de la revista. Va ser una època difícil per a *El Jueves*?

Mayte: Amb la mort de Perich, Nieto, Ivà, Gin i Raf, va ser una època molt complicada. A part del factor emocional i personal, va ser un moment molt difícil per a la revista. L'Ivà estava en el seu millor moment amb les seves historietes, el teatre, la televisió i les pel·lícules. Igual que Perich, que era molt conegut, i, per descomptat, Gin, que era un dels editors i un dels puntals de la revista.

Parlem de Kim, que està a *El Jueves* des del número 00.

Mayte: És un personatge. Es manté en plena forma, a més ha estat una persona intel·ligent. Podria haver guanyat molta més pasta si hagués dibuixat més, però no li ha fet falta. Ha sabut viure molt bé. Em sembla una persona conseqüent. Recordo haver anat a dinar a casa seva, amb la seva mare, i tots eren igual de riallers.

JL Martín: No sé si és veritat, però recordo que explicava que un cop van agafar la seva mare, que ja era molt gran, la van ruixar amb whisky i la van deixar a la porta de la veïna. Ella obria la porta i veia la dona a terra, amb olor de whisky. La mare també reia.

Mayte: És l'etern solter que ha tingut 200.000 nòvies.

JL Martín: Te gairebé 80 anys i està fantàstic. No ha tingut desgast. Sempre se n'ha anat a dormir i s'ha despertat quan ha volgut. Sempre s'ha cuidat i mai ha estat un home d'excessos. Ell sempre ha anat fent, i els seus treballs continuen sent excel·lents.

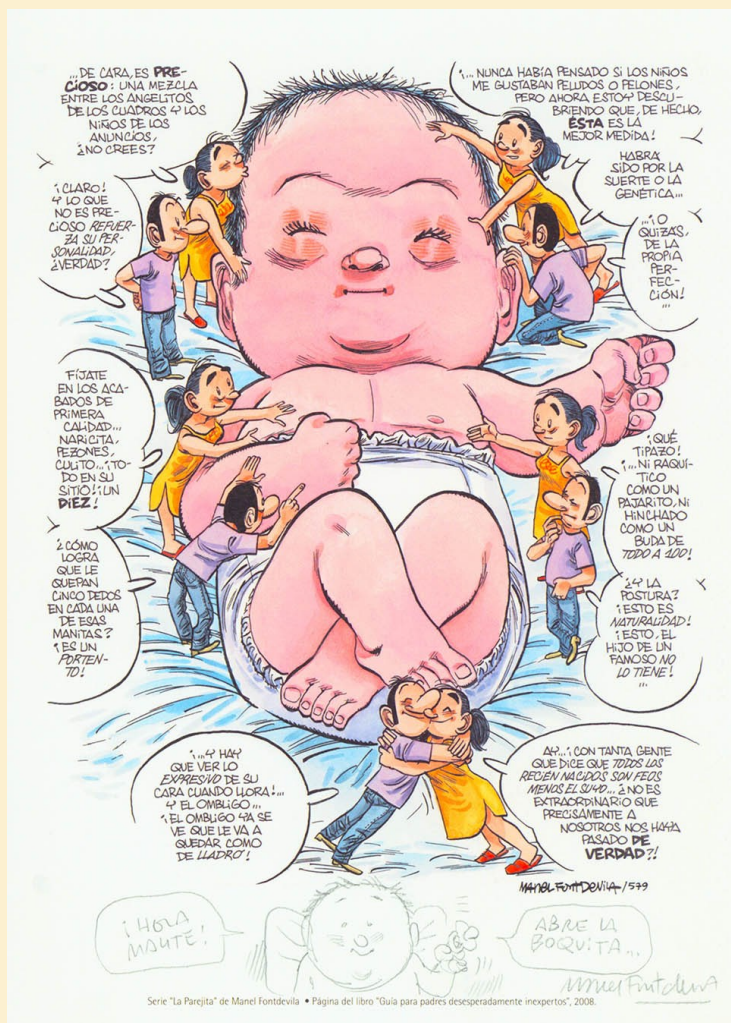
Algun altre dibuixant que et vingui de gust recordar?

Mayte: Li tenia molt afecte a Oli. Va desaparèixer, i era un excel·lent dibuixant. Crec que és un dels grans oblidats. Era una persona genial i discreta. Un gran curiós de la vida, que tant estudiava astrologia com japonès.

JL Martín: Oli va treballar durant bastants anys a la revista i hi va tenir molta presència. Era rialler, bona gent, l'antítesi de l'artista preocupat.

Mayte: Sempre s'oblidava de fer les factures i cobrar. L'hi havies de recordar, i això passava amb més d'un. Recordo que Jota Jota no havia cobrat en més d'un any i no se n'havia assabentat. L'hi va haver de recordar la Mireia.

L'autor que no treballa a la redacció està sol dibuixant en una habitació i tampoc pot comentar gaire amb qui convisqui la dificultat creativa inherent a la seva professió. Com s'afronta aquesta realitat?

Manel Fontdevila, 2008

JL Martín: El dibuixant és un ésser solitari. La Mayte era el contacte humà. Ella era «la redacció». Els autors parlaven vint vegades més amb ella que amb qualsevol de nosaltres.

Mayte: Moltes vegades et preguntaven: «És que jo no sé si us ha agradat el que faig o no». Jo contestava: «Si et seguim publicant, és que interessa», però sempre buscaven un cert afalac o una seguretat. Entenc perfectament aquesta queixa, però tampoc hi havia temps, la realització d'una revista setmanal se t'emportava per davant.

JL Martín: Vam començar a treballar amb deu persones i vam acabar amb cinquanta. No disposaves de temps. El treball creatiu és molt solitari i comporta un problema d'inseguretat. Parlem una mica de l'època en què no existien els likes de les xarxes.

Mayte: A un autor que és a casa dibuixant li costa molt

tenir objectivitat sobre el seu treball. Saber si l'acudit funciona o no és molt complicat. Recordo que el Manel Fontdevila els ensenyava a la seva dona.

JL Martín: Que un senyor sigui a Sevilla o a Vigo enviant cada setmana el seu treball i que ningú li digui res és dur. Recordo el cas dels principis de Monteys. Obria la porta de la redacció, llançava la historieta a la Fina, que era allà, i se n'anava. Tenia por d'algun comentari contrari al que feia.

Mayte: El Manel, quan va lliurar el seu primer treball i se li va pagar, va al·lucinar. Estava acostumat a treballar gratis en fanzins. Ens ho va explicar amb el temps.

Sabíeu d'alguna manera quin tipus de recepció tenia la revista, a part del nombre d'exemplars venuts?

JL Martín: L'únic feedback que teníem era el del Saló del Còmic de Barcelona i les quatre cartes que rebíem.

Mayte: A la revista teníem les enquestes que s'encartaven en els especials.

Allà teníem una mica d'informació sobre quines sèries funcionaven o no.

Comentàveu amb alguns col·laboradors la feina que anaven entregant?

Mayte: Amb alguns autors joves que començaven a col·laborar, sí que potser intentaves parlar-hi i donar-los alguns tocs perquè anessin millorant.

Com es manegen els egos dels prop de 65 autors d'humor, cadascun amb la seva personalitat, que col·laboren de mitjana a cada revista?

Mayte: En relació amb els egos, hi ha de tot. El que comença ha d'empassar-se'l, si vol arribar a publicar. Actualment tampoc crec que ningú se senti imprescindible. A *El Jueves* sempre s'ha intentat mimar els autors. S'ho mereixien. També hem tingut la sort que els editors també eren autors. Quan fas un treball creatiu que vols ensenyar, has de tenir un ego poderós, perquè, si no, et dedicaries a una altra cosa.

Rebieu molt de material no demanat per part dels col·laboradors?

Mayte: Tothom té ganes de publicar, però tampoc hi ha espai per a tot el que rebíem. En l'última època, rebíem desenes de «portadelles». Moltes havien d'anar a la paperera, perquè no acabaven d'agradar, i a mi se'm trencava l'ànima. Sempre els avisava que el que enviaven no tenia cap garantia que es pogués publicar. Últimament, quan moltes capçaleres de premsa van renunciar a l'humor gràfic, va ser pitjor.

Pedro Vera

Sergio Aragonés

Explica'ns algunes anècdotes que et semblin rellevants o divertides sobre les excuses per la demora en el lliurament dels treballs.

Mayte: M'hauria d'haver apuntat les que m'anaven donant; en alguna historieta d'*El Jueves* n'han sortit. Recordo que Trallero, que n'era el rei, un cop va repetir l'excusa que la seva filla havia caigut del tobogan. La veritat és que sempre eren els mateixos els que lliuraven a l'últim moment. Per exemple, JL o Maikel són superpuntuals. El Jordi Bernet lliurava de cop diversos lliuraments de *Clara... de noche*. Això era una raresa.

Sempre hi pot haver un descuit. Recordo que el Ventura un cop es va deixar les pàgines en un taxi. Tot i els problemes, mai hem deixat de sortir, i això que de vegades ha estat complicat.

Com vas viure el cop d'estat del 23F del 1981 des d'*El Jueves*?

Mayte: Nosaltres estàvem a Z, amb *Interviú* i altres revistes. Tot el que era periodisme d'investigació es feia a *Interviú*, i era perillós ser al despatx amb els fatxes actuant. L'ordre va ser: «Tothom a casa», i tots vam sortir corrent. Després vam poder fer una portada de Perich que va ser boníssima.

El jutge de l'Olmo va ordenar al juliol del 2007 (número 1.573) el segrest d'*El Jueves* per unes vinyetes dels prínceps copulant, quan n'era el director Monteys. Com es va viure?

Mayte: Amb la perspectiva que et donen els anys, gairebé va ser divertit. Ja portàvem trenta anys com a revista d'humor, i pocs reconeixements teníem. Sempre hem pensat que a *El Jueves* se li ha menyspreat el reconeixement per ser una revista d'humor i per ser de Barcelona. L'endemà del segrest vaig anar al quiosc i no m'ho podia creure: érem portada a tota la premsa. Va ser sorprenent, perquè portades d'aquest tipus les havíem fet mil vegades i no havia passat res. Vàrem acabar a l'Audiència, però pel que fa a visibilitat va ser important. No hauria d'haver passat mai que segrestessin una revista, però va passar. Una mica com ara, que estem en un moment regressiu pel que fa a la llibertat d'expressió.

Vares ser directora d'El Jueves des del gener del 2011 al juny del 2016, substituint l'Albert Monteys. Va ser una època de crisi de vendes, que es va accentuar amb el creixement de la importància de les xarxes socials a internet. Com vares fer front al procés?

Mayte: Ens vam trobar amb la crisi econòmica, el tancament de quioscos i la baixada de la venda en paper. Però el que ha complicat l'existència d'El Jueves són les xarxes socials. La revista és un producte artesanal, la tecnologia ens va ajudar a anar més ràpid, però era impossible competir amb la rapidesa d'internet. Triaves algun tema al consell de redacció, però ja hi havia dos milions de dibuixos publicats, i sempre n'hi havia alguns de bons. Ja t'havien matat algunes de les idees que podien sorgir. Al principi, la portada que es compartia a les xarxes sabíem que repercutia en la venda al quiosc, però hi va haver un moment en què ja no era així. La meua batalla també era amb els autors que compartien el que sortia en paper a les seves xarxes. Com es gastarien els diners els lectors si ho tenien gratis? A més, ens fèiem la competència nosaltres mateixos. Els autors volien visibilitat, però també volen que se'ls pagui la feina. Quan ja estàvem a RBA, vàrem intentar fer una aplicació digital i diversificar. La idea era complementar la venda de quiosc amb la publicació digital, però en aquell moment no ho vam saber fer bé. El Jueves té l'avantatge de tenir una hemeroteca immensa, i això et dona moltes possibilitats. Podríem haver ofert continguts per al lector a la carta. De tota manera, competir amb la immediatesa de les xarxes és molt difícil. Ara crec que estan decidint algunes portades en dilluns, perquè s'imprimeixi dimarts. La meua opinió és que tens immediatesa, però sacrificques qualitat.

A El Jueves sempre han compartit portada dibuixos més caricaturescos i de traços «frescos» amb altres molt més detallistes i treballats.

Mayte: La idea sempre sortia del consell de redacció. L'elecció era molt democràtica, i arribàvem a votar, encara que es reservava un vot de qualitat. Hi havia portades que deies «aquest tema és per al Juanjo Cuerda», per exemple, i altres que sabies que eren per a l'Igor, o per al Raúl Salazar, perquè les sabrien resoldre millor. No importava de qui fos la idea si pensàvem que un altre autor la resoldria millor.

Parlem del 2014, quan, a causa de la censura de la mateixa editorial s'ha de canviar una portada ja impresa, i això provoca la sortida de molts col·laboradors disconformes amb la decisió.

Mayte: El problema del 2014 va ser que cada autor era a casa seva, i uns volien continuar i d'altres no. L'ideal hauria estat fer una reunió i que cadascú s'expressés, però no era possible.

Va ser un cisma, i jo tampoc tenia gaire clar què s'havia de fer. Era amiga de l'Albert, el Manel, el Guillermo, el Lalo, el Vergara... i la separació va ser molt dolorosa. De fet, vist amb el temps, em va dolre molt més en el vessant personal que en el professional.

JL Martín: No es va poder controlar, perquè es va discutir per Twitter. Massa converses creuades. Quan el Manel va decidir anar-se'n, molts el van seguir. Fins i tot se'n van anar alguns que ja no hi eren, com el Bartual.

Mayte: Sí, el Manuel Bartual ja no era a la revista, i sempre ha parlat de quan va marxar d'El Jueves. Tenia una secció que no funcionava i li vam dir que presentés alguna altra proposta, com sempre fèiem quan alguna sèrie ja no funcionava, però en aquell moment ja no era col·laborador de l'editorial. M'imagino que devia ser valuosa la seva experiència per muntar *Orgullo y Satisfacción*, perquè ja tenia una editorial en marxa.

Per què va prendre aquesta decisió RBA?

Mayte: Per mi, no tenia cap lògica ni raó de ser, i menys amb el que havíem passat amb el segrest.

JL Martín: Jo vaig parlar del tema amb el Sr. Rodrigo (6), però no vaig arribar a saber-ne la veritable raó. Sospito que ell o el seu fill devien tenir una entrevista a la Zarzuela, i vam tenir la mala sort que hi hagués una altra portada preparada. Ell va preguntar si hi havia una altra portada i, quan va veure que n'hi havia una altra, va decidir que calia posar la inicial. En aquella època volia entrar a la societat civil. Era un editor molt important, però sense presència pública. Va ser el moment en què també va impulsar la fundació. Aconseguir una imatge pública val molts diners.

Mayte: El problema és que la revista ja estava impresa, i ens va complicar molt la vida.

Óscar

Carlos Killian

Com va canviar *El Jueves* amb la sortida de tants autors importants?

JL Martín: Vèiem la continuïtat de la revista molt complicada amb la marxa de tant talent. La sorpresa va ser que dibuixants que estaven en segon terme, com l'Igor, el Julio, el Guille, el Juanjo, el Raúl, etc., van fer un pas endavant i resultaren ser una gent boníssima i amb un nivell d'implicació molt important.

Després de la marxa de tants col·laboradors, com vas fer el miracle de ser al quiosc la setmana següent?

Mayte: Va haver-hi autors, com Monteys o Vergara, que van dir que no ens deixarien penjats i van lliurar aquella setmana. Jo pensava «això s'ha acabat»,

però a la fi vam aconseguir donar la continuïtat gràcies a uns dibuixants que van créixer molt i en molt poc temps. Ningú havia volgut que passés el que va passar, però alguns autors van aprofitar l'oportunitat per tenir més espai a la revista. També va coincidir amb l'època en què vam poder engrandir el consell de redacció. Sempre havia estat amb gent de Barcelona, i ara el podíem enriquir amb col·laboracions per Skype. Hi vàrem poder sumar el Juanjo Cuerda, el Julio A. Serrano, el Raúl Salazar o l'Igor, abans que vingués a viure a Barcelona.

De totes maneres, prescindir de la gent que va marxar va ser realment dramàtic per a mi.

Les portades semblen acotades a determinats dibuixants que delimiten la marca visual de la revista al quiosc. És així?

Mayte: Hem fet moltes proves, però no tots els dibuixants serveixen per fer una portada. Tot i que la il·lusió de tots, lògicament, és sortir en portada, hi ha autors que hi tenen més facilitat que d'altres, i no és una qüestió de qualitat. El Julio, per exemple, potser no és tant de portades, però les seves pàgines, com *Deshechos históricos* o la *Pornopedia*, són absolutament genials. El Manel Fontdevila, encara que és boníssim en tot i hagi tingut sèries genials, crec que ha estat un dels millors fent portades. El Juanjo també és molt bo i un perfeccionista que em tornava boja, perquè sempre hi havia una nova versió de la portada. Mai estava satisfet amb les cinc anteriors que havia lliurat. Una de les habilitats d'*El Jueves*, a part de anar-se adaptant a les tendències de la societat, és la qualitat de saber escollir el millor estil de dibuix per als diferents temes.

JL Martín: És un tema molt important, que no es feia normalment en altres revistes d'humor. Saber quina habilitat tenia cada autor i si era millor per a portada, portadella, pòster, costumisme o actualitat. Teníem molt clar què es podia treure de cada dibuixant i després anàvem fent proves per no encasellar-los sempre en el mateix. L'índex d'encerts era molt alt.

En les primeres dècades d'existència de la publicació hi va haver molt poques autores que col·laboressin a la revista. No hi havia dones que es dediquessin a dibuixar humor?

Mayte: No n'hi havia. Hi havia la Mariel Soria, encara que el guió no era seu. Alguna vegada la Marika Vila havia publicat coses, i més endavant va publicar la Maitena.

No venien autores a ensenyar els seus treballs?

Mayte: No, i n'haguéssim estat encantats. Feia falta. Hi ha temes que ha de tractar-los una dona.

QUERIDA
MAYTE
¡FELICIDADES!

...Y RECUERDA
QUE: DE LOS
40 PARA ARRIBA,
TE PUEDES MOJAR
LO QUE QUIERAS,
Y SI ES EN EL
CARIBE, LAS
SEYCHELLES,
LAS MALDIVAS,
O CUALQUIER
OTRO SITIO ASÍ,
MEJOR AÚN

Mariel, Manel Barceló

Recordo que vam fer unes pàgines dedicades a la duresa de ser dona en totes les cultures o sobre l'avortament. Alguna d'aquestes les va resoldre la Bea Tormo i ho va fer magníficament bé. Són historietes que s'han de fer des de les entranyes. També, quan parlàvem del tema de lligar, sempre ho havíem de fer des del punt de vista masculí.

JL Martín: A més, teníem lectors, encara que llavors fossin un 30 % contra un 70 %. Ens convenia, però no era possible. El tema de la recerca d'autores l'havíem parlat moltes vegades, i llavors no hi va haver manera de trobar-les.

En els últims anys per fi s'ha pogut anar incorporant una nova generació d'excel·lents autores a la revista.

JL Martín: A mi m'agrada molt la Raquel Gu, que toca meravellosament el tema quotidià. Té un dibuix molt bonic, em recorda una mica la Maitena.

Mayte: Algunes autores les vaig perseguir perquè col·laboressin, perquè els veia moltes possibilitats, però no vaig aconseguir que lliuressin pràcticament cap pàgina.

JL Martín: Ara també hi ha els dibuixos de la Irene Márquez. Mai m'havia imaginat una dona fent humor negríssim.

Suposo que la tirania dels likes i dels comentaris a les xarxes angou molt els creadors d'avui. En aquest aspecte, els col·laboradors de la teva generació potser vivíeu molt més tranquils sense tantes interaccions.

Mayte: Sí, per a qualsevol persona que publiqui a Instagram ja ha de ser complicat gestionar l'acceptació de les respostes. Per a un creador, que està enganxat a les xarxes, ha de ser pitjor. És com seguir les audiències de televisió.

JL Martín: La diferència és que els likes són gratis, i vendre llibres et reporta un benefici, t'hi guanyes la vida.

Mayte: I hi ha un interès de la persona que fa l'esforç d'anar a la llibreria o al quiosc i compra el llibre.

JL Martín: Curiosament, algun lector d'internet et diu barbaritats o t'insulta sense tenir per a res en compte la persona a qui l'hi diu.

Tornant a El Jueves, abans de la compra d'RBA de la revista (2006), va ser propietat d'Óscar i de JL Martín durant molts anys. Ens pots comentar com era la relació amb cada un d'ells?

Mayte: He estat una privilegiada i mai he hagut de demanar un augment de sou. Sempre m'he sentit ben tractada. He reivindicat per al meu equip, si de cas. En 39 anys passa de tot, i he passat algunes èpoques dures per diferents circumstàncies, però amb l'Óscar i el JL hi ha una gran amistat. L'Óscar té el seu caràcter, allunya-te'n si és a prop de qualsevol aparell electrònic. Té una relació curiosa amb la tecnologia, i les malediccions se sentien per tota la redacció quan encenia l'ordinador o tocava la fotocopidora. Però, si t'estima, és supertendre. Seguim en contacte i té mil detalls. Crec que és la persona amb qui he rigut més a la vida, i això és una cosa impagable. Crec que són empresaris atípics, sempre han pagat els col·laboradors i, com Gin, han estat persones supergeneroses.

Els lots que hem tingut a *El Jueves* per Nadal han estat un luxe, i quan les coses han anat bé hi ha hagut premis per als col·laboradors amb nòmina o sense.

Personalment, el que els agraeixo és que hem tingut una vida professional molt rica. Hem participat en altres revistes que s'han fet des de l'editorial d'*El Jueves*, com *Mister K*, *Estudiad Malditos*, *Penthouse*, amb les edicions d'Espanya, Itàlia i França, *Teatre BCN* i *Teatro Madrid* i altres revistes culturals, *Ciencia y Vida*, revistes de bioquímica, mèdiques, d'informàtica i fins i tot una productora televisiva amb la qual vàrem treballar per a Tele 5, TVE, TV3 i ETB.

Amb l'Amparo Latorre, la Fina Villanueva, el Miquel Aparici, el Maikel o la Sandra Domènech hem tingut l'oportunitat de formar equip. Si els editors s'haguessin limitat a fer *El Jueves*, que ja donava prou feina, mai hauríem pogut tenir tantes experiències ni haver après tant.

El que era de témer era el JL quan tornava de vacances, que deia: «He pensat que podríem mirar de fer...», i el nou projecte prosperava. Pel que fa a la gestió, ha estat ell qui ha portat més les regnes. Però l'Óscar sempre ha estat aquí amb la seva genialitat, mai ha posat pals a les rodes i sempre ha col·laborat en tot.

JL Martín: A l'Óscar a vegades li comentava que les vendes no anaven del tot bé, i ell aixecava la vista del dibuix i em comentava: «Però si això peta, podem pagar a tothom?». Jo li deia que sí. I ell seguia: «Doncs ja està, les coses duren el que duren». La preocupació de l'Óscar era no quedar malament amb els col·laboradors.

Mayte: Hi va haver un moment en què teníem delegació a Madrid i en total érem 50-60 persones. Tot i això, el nostre avantatge era l'agilitat i la rapidesa a l'hora d'encarar nous projectes. No teníem el problema de burocràcia de les empreses més grans, que han d'aprovar els projectes i pressupostos en diferents departaments. Si tens moltes propostes i totes es queden parades en els diferents despatxos, et desinfla.

JL Martín: Teníem l'engranatge necessari per poder decidir ràpid. Si hi havia una proposta que ens semblava bé, la consultàvem amb el dels números i, si el risc era acceptable, es feia.

No sé si saps que les pàgines més visitades a Humoristan mes rere mes són les dedicades a la sèrie Clara... de noche del Jordi Bernet.

Mayte: Jo, quan alguns em deien que feien sexe amb la revista davant, sempre els deia «però si és un dibuixet».

JL Martín: La secció *La chica del viernes* va ser el despertar sexual de molta gent.

Mayte: Era una paròdia amb els textos de l'Óscar i fotos d'agència, les compràvem a quilos. Eren genials i divertides, però no puc entendre que a ningú l'erotitzés.

Guillermo

Al maig del 2016 vares patir un cop de puny a la cara per part d'un home encaputxat a la porta de casa teva. L'agressió es va vincular amb grups d'ultradreta.

Mayte: Va ser molt estrany. Vaig tenir molta sort, perquè el cop de puny va anar a parar a mil límetres de l'ull. Mai sabré exactament el perquè de l'acció. Mai cap grup ha reivindicat l'agressió.

La veritat és que, en un principi, em va espantar el fet que fos a la porta de casa meva, perquè volia dir que sabia on vivia. Tot i que igual de greu, hauria estat menys preocupant si hagués passat a la porta de la redacció. Havíem viscut moltes amenaces als inicis d'*El Jueves*, i posteriorment amb algun tema molt concret, però a aquelles altures era impensable. Vaig al·lucinar.

En una entrevista del 2019 (*Diario del Alto Aragón*) vares comentar que algunes coses que han sortit a *El Jueves* ara seria impensable repetir-les. ¿Ho pots comentar?

Mayte: El 2016, en unes jornades que organitzava la Fundació Garzón i que van dedicar a la llibertat d'expressió, em van preguntar sobre el tema. En aquell moment ja em vaig mostrar pessimista. Des de llavors hem anat a pitjor, i això deixant de banda el tema d'allò políticament correcte. Alguns acudits de Forges ara no els podríem publicar. Les historietes de l'Ivà tampoc. Ara el problema és que un cantant fa un rap sobre el rei i ha d'emigrar a un altre país. Hem perdut un terreny que era inimaginable.

Quan vam començar a *El Jueves*, cada setmana anàvem als jutjats. Però era un règim que s'estava acabant. Després vam viure un temps de llibertat, en què es podia fer qualsevol cosa, i de sobte tornem una altra vegada a haver de mesurar el que diem. És més que preocupant.

La importància de les xarxes socials en la vida del país ho ha canviat tot?

JL Martín: Abans el contingut d'*El Jueves* només arribava als seus lectors. I, si algú volia presentar una denúncia, pensava: «Si ho faig, arribarà a molta més gent, que se n'assabentarà. No m'interessa fer-ho». Ara, amb les xarxes, tot és a l'aire i tothom es pot ofendre. Ens hem convertit en una societat rabiosa, que no entén que *El Jueves* és una revista d'humor.

Mayte: Alguns que van trucar indignats per dibuixos en les diverses èpoques van ser Encarna Sánchez, Carmen Lomana, Belén Esteban, la duquessa d'Alba o Javier Cárdenas, però mai van acabar posant denúncies.

Una pregunta que no s'ha fet mai: per a què serveix l'humor?

Mayte: Per tenir una mirada diferent. És una manera d'enfocar l'actualitat des d'una altra perspectiva. És una forma de fer catarsi. A allò que sortia a la premsa, li donàvem la volta. Hi havia gent que preferia no llegir el diari i llegir-ho a la revista. Això ens va complicar la vida, perquè primer havíem d'informar del que havia passat i després, a més, fer el gag.

Juanjo Cuerda, 2016

Les paròdies que fa l'Óscar en són un exemple. Tu has viscut la mateixa història que ell, però ell ho explica a les seves historietes amb una gràcia i els treu una punta increïble. No menteix, però ho deforma d'una manera que ho fa molt més divertit. Agafa la realitat i l'embolcalla d'una altra manera provocant el riure.

Hi ha secrets en l'humor? Quins estranys mecanismes provoquen el riure?

Mayte: És un misteri. Hi ha d'haver un dibuix, amb un gag determinat i en el moment adequat. A vegades et pots sentir identificat amb el que explica, però no sempre és així. No sabem exactament per què triomfa un acudit. És un conjunt de coses. El gag és molt fràgil: si hi poses una paraula de més, pot deixar de funcionar.

JL Martín: Són els detalls. Una historieta d'Ivà amb la retolació d'una altra persona no funcionaria. Aquest tipus de lletra rodona mal escrita era l'adequada i li donava l'interès.

La feina d'un director és jutjar si el material és adequat i de suficient qualitat per a la revista. És qüestió d'intuïció o d'experiència?

Mayte: És experiència. Molts autors insistien a venir a portar les seves pàgines i explicar-te-les. No es això, perquè el lector no tindrà el dibuixant al costat perquè li expliqui la intenció i el gag. I, d'altra banda, no hi ha res pitjor que t'hagin de explicar la pàgina. Amb els joves, l'important era veure si tenien possibilitats de créixer com a autor. Això ens va passar amb molts autors, que vèiem com apuntaven: amb gent com Monteys o Julio, per citar-ne només dos, als quals veies un potencial enorme. També pot passar que algunes vegades t'equivoquis i el talent no es confirmi.

JL Martín: L'ofici d'editor és saber el que funciona i el que no. Si fracasses, deixes de ser editor. Si publiqués un llibre o una historieta que no es ven, l'hauràs de deixar.

Una de les característiques d'*El Jueves* era buscar nous talents de gent amb diferents estils d'humor i de diverses procedències?

JL Martín: En una època, no teníem humoristes del nord. Ens n'hi vam anar i vam comprar la premsa local. Vàrem descobrir Oroz i Asier, que van acabar col·laborant amb nosaltres. Eren dibuixants que no ens havien enviat mai el seu treball.

Mayte: Sempre s'ha mirat el material que ens enviaven, tot i que rebíem moltíssim cada setmana. A alguns se'ls proposava de fer tires per veure com funcionaven. Sempre estàvem atents a la idea de renovar i enriquir la revista. Per *El Jueves* han passat els millors humoristes del país. La revista ha sobreviscut en èpoques molt diferents.

Són prou valorades les persones que heu aconseguit que una revista d'humor hagi subsistit des del 1977 fins avui?

JL Martín: Nosaltres fèiem un treball, que cada dimecres era al quiosc. No teníem temps per a reunions socials i l'autopromoció.

José Luís Cabañas

El fet és que estàvem a 600 quilòmetres del cercle mediàtic i de poder de Madrid. En els mitjans no ens han tingut gaire en compte. Sempre hem tingut una sensació de manca de notorietat. Fer una revista d'humor és molt fàcil. Fer-la durant quaranta anys ja no ho és tant. Al Saló del Còmic de Barcelona no ens van donar el premi a la Millor Revista fins a l'any 39 de la nostra fundació. Potser perquè ja no quedaven més revistes.

Mayte: Al sector del còmic sempre se'ns etiquetava com una revista comercial. Però és que, si no vens, desapareixes. Sempre parlen de La Codorniz, i nosaltres portem molts més anys i hem arribat a molta més gent.

Carlos Azagra

Ventura & Nieto
El Jueves (13/9/1978)

- (1) *El imperio de los sentidos* (*Ai no Korida*) és una pel·lícula francojaponesa de l'any 1976 dirigida per Nagisa Oshima, en què es narra una història sexualment explícita ocorreguda al Japó.
- (2) *Don Balón* (1975-2011) va ser una revista esportiva publicada a Barcelona per l'Editorial Don Balón, S.A.
- (3) *Bazaar* va ser una revista nascuda al gener del 1977 de nus i col·laboracions periodístiques.
- (4) *Primera Plana* va ser una revista nascuda el 1977, dirigida per Manuel Vázquez Montalbán.
- (5) Un grup d'ultradreta va ser el responsable de l'atemptat a la redacció d'*El Paps* a Barcelona. Va morir el conserge de la redacció i disset persones van resultar ferides.
- (6) Ricardo Rodrigo va ser un dels fundadors del grup editorial RBA l'any 1981 i n'és el principal accionista.

21 de Desembre de 2020

<http://humoristan.org>

Mayte Quílez

JL Martín

Jordi Riera Pujal

humoristan

<http://humoristan.org/>